SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 8 päivänä heinäkuuta 2022

603/2022

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 3 momentti, 10 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 ja 18 §, 4 luvun otsikko, 20–22 §, 24 §:n 1 momentti ja 2 momentin 5 kohta, 27 §:n 1 momentti, 28 § sekä 29 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 3 momentti laissa 428/2003, 18 § osaksi laeissa 270/2015 ja 555/2019, 21 § laissa 935/2019 ja 29 §:n 3 momentti laissa 491/2011 seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hyvinvointialueen velvollisuus järjestää sosiaalihuoltoa ja osoittaa siihen voimavaroja määräytyy sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä. Hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää sosiaalihuoltoa suomen ja ruotsin kielellä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 5 §:ssä.

10 §

Alaikäisen asiakkaan asema

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jos alaikäisen henkilöä koskevassa yksittäisessä sosiaalihuollon asiassa on perusteltu syy olettaa, että huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa lapsen etua, tulee hyvinvointialueen tehdä holhoustoimesta annetun lain 72 §:ssä tarkoitettu hakemus tai 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus edunvalvojan määräämiseksi alaikäiselle, jos se on tärkeää alaikäisen edun turvaamiseksi. Alaikäisen toivomukset ja mielipide asiassa on selvitettävä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

HE 56/2021
HE 18/2022
StVM 9/2022
EV 66/2022

12 §

Asiakkaan ja hänen edustajansa tietojenantovelvollisuus

Asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa on annettava hyvinvointialueelle ne tiedot, joita tämä tarvitsee sosiaalihuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

13 §

Informointi tietojen käsittelystä

Ennen kuin asiakas tai hänen edustajansa antaa sosiaalihuollon järjestäjälle ja toteuttajalle tietoja, hänellä on oikeus saada tietää, miksi hänen antamiaan tietoja tarvitaan, mihin tarkoitukseen niitä käytetään ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, tarkoitetusta rekisterinpitäjästä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneiden sekä hyvinvointialueelle kuntien ja kuntayhtymien hallinnasta siirtyneiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen osalta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 58 §:ssä.

Asiakkaalle ja hänen lailliselle edustajalleen on annettava tieto siitä, miten hän voi käyttää tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja rekisteröidyn oikeuksiaan, jollei asiakas ole jo saanut tätä tietoa.

18 §

Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan suostumuksesta riippumatta eräissä muissa tilanteissa

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään, hyvinvointialue saa, jos se on välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi, antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle asiassa, jossa hyvinvointialueelle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille taikka osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon antamalla lausunto tai selvitys taikka muulla vastaavalla tavalla. Lisäksi tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa sosiaalietuuksia käsittelevälle viranomaiselle tai laitokselle etuutta koskevan väärinkäytöksen selvittämiseksi, jos väärinkäytöstä on perusteltua syytä epäillä.

Hyvinvointialueen tulee pyydettäessä antaa asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tieto salassa pidettävästä asiakirjasta poliisille, syyttäjäviranomaiselle ja tuomioistuimelle, jos se on tarpeen sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta säädetään ilmoitusvelvollisuus rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:ssä, taikka jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa oma-aloitteisestikin tiedon, kun epäillään 2 momentissa tarkoitettua rikosta taikka silloin, kun epäillään jonkun syyllistyneen siinä mainittua vähäisempään rikokseen, jos hyvinvointialue arvioi sen olevan välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Lisäksi hyvinvointialue saa salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa on saatu tietoja olosuhteista, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Hyvinvointialue saa 1–3 momentissa tarkoitettujen tapausten lisäksi antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos se on välttämätöntä tarkistettaessa hyvinvointialueelle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi olennaisen tärkeää tietoa tilanteissa, joissa hyvinvointialueella itsellään on oikeus saada tieto.

4 luku

Hyvinvointialueen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja virka-apuun

20 §

Velvollisuus antaa hyvinvointialueelle salassapidettäviä tietoja

Valtion, kunnan, kuntayhtymän ja hyvinvointialueen viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, koulutuksen järjestäjä, sosiaalipalvelun tuottaja, terveyden- ja sairaudenhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö sekä terveydenhuollon ammattihenkilö ovat velvollisia antamaan hyvinvointialueelle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka hyvinvointialueelle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä hyvinvointialueelle annettujen tietojen tarkistamista varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus koskee myös rahalaitosta, jos hyvinvointialue ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä edellä mainituilta tahoilta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tulee esittää kirjallisena rahalaitokselle ja pyynnön esittämistä koskevan päätöksen on oikeutettu tekemään hyvinvointialueen määräämä sosiaalihuollon viranhaltija. Ennen kuin pyyntö tehdään rahalaitokselle, on asiakkaalle annettava siitä tieto.

21 §

Tietojen luovuttaminen

Hyvinvointialue voi saada veroviranomaisilta ja Kansaneläkelaitokselta näiden henkilörekisterissä olevia 20 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta maksun määräämistä ja tietojen tarkistamista varten. Hyvinvointialueen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tietojen luovuttamisesta.

22 §

Hyvinvointialueen oikeus saada virka-apua

Hyvinvointialueella on oikeus saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta.

Virka-avun antajan tulee salassapitovelvollisuuden estämättä ilmaista hyvinvointialueelle virka-aputehtävän edellyttämät tiedot.

24 §

Sosiaaliasiamies

Hyvinvointialueen on nimettävä sosiaaliasiamies.

Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5) seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä hyvinvointialueella ja antaa siitä selvitys vuosittain hyvinvointialueelle.

27 §

Tietosuojaa ja virka-apua koskevien säännösten soveltamisala

Mitä 3 ja 4 luvussa säädetään hyvinvointialueen oikeudesta saada ja luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sekä virka-avusta, koskee myös sosiaalihuollon ohjauksesta ja valvonnasta vastaavia viranomaisia niiden hoitaessa yksittäistä henkilöä koskevia ja valvontaan liittyviä tehtäviään.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

28 §

Merkintä tietojen hankinnasta tai antamisesta

Hyvinvointialueen ja palveluntuottajan on tehtävä asiakirjaan merkintä, kun tietoja hankitaan ulkopuolisilta tai annetaan 16–22 tai 27 §:n nojalla.

29 §

Rangaistusvastuu

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 momentissa tarkoitetusta teosta, ellei hyvinvointialue ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

_____

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Naantalissa ja Helsingissä 8.7.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ ISSN 1455-8904